

ЗИГМУНД ФРОЙД УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНА
Факультет психології

Методичні рекомендації
до написання і захисту
кваліфікаційних робіт
із психології

для студентів
другого (магістерського) рівня
вищої освіти
(спеціальності 053 «Психологія»)

Київ – 2024

*Рекомендовано кафедрою психології
Зігмунд Фройд Університету Україна
Протокол № 1 від 11.09. 2024 р.*

Рецензенти:

Креденцер О. — докторка психологічних наук,
Шльонська О. О. — кандидат психологічних наук, доцент.

Відповідальна за випуск:

Лазос Г. П. — кандидат психологічних наук, доцентка, декан
факультету психології Зігмунд Фройд Університету Україна

Уклали:

Лазос Г. П. — кандидатка психологічних наук, доцентка, декан
факультету психології Зігмунд Фройд Університету Україна.
Великодна М. С. — кандидатка психологічних наук, доцентка
кафедри психології Зігмунд Фройд Університету Україна.
Карамушка Л. М. — докторка психологічних наук, професорка
кафедри психології Зігмунд Фройд Університету Україна.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
1. ОСВІТНІЙ СТУПІНЬ «МАГІСТР» ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 053 — «ПСИХОЛОГІЯ»	7
2. КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА З ПСИХОЛОГІЇ.....	10
2.1. Що таке кваліфікаційна робота?.....	10
2.2. Яка мета та завдання написання кваліфікаційної роботи?.....	12
3. ЕТАПИ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ З ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ З ПСИХОЛОГІЇ.....	14
3.1. Вибір теми кваліфікаційної роботи та визначення наукового керівництва	14
3.2. Затвердження теми кваліфікаційної роботи, наукового керівництва.....	16
3.3. Складання плану виконання кваліфікаційної роботи	17
3.4. Підготовка та організація теоретичного та емпіричного дослідження	17
4. ЕТАПИ ОРГАНІЗАЦІЇ І ПРОВЕДЕННЯ НАУКОВОГО ПСИХОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ДЛЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ.....	19
4.1. Обґрунтування актуальності теми, підготовка мети, завдань, об'єкту, предмету, гіпотези дослідження.....	20
4.2. Робота над змістом теоретичної та емпіричної частин наукового дослідження	22
4.3. Проведення емпіричного дослідження	25
4.4. Аналіз та інтерпретація результатів. Формулювання висновків	27

4.5. Заключний етап дослідження. Висновки.....	28
5. ВИМОГИ ДО СТРУКТУРИ, ЗМІСТУ, ОФОРМЛЕННЯ ТА ОБСЯГУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ	30
5.1. Структурні компоненти кваліфікаційної роботи	30
5.2. Обсяг кваліфікаційної роботи.....	31
5.3. Титульна сторінка і зміст роботи.....	31
5.4. Вступна частина кваліфікаційної роботи.....	32
5.5. Вивчення та опис стану проблеми.....	33
5.6. Методи та організація дослідження	35
5.7. Опис та представлення результатів	36
5.8. Вимоги до оформлення тексту кваліфікаційної роботи	38
6. ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ	
6.1. Підготовка студента до захисту	42
6.2. Перелік і порядок обов’язкових процедур для підготовки до захисту кваліфікаційної магістерської роботи.....	42
7. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ	50
Додаток 1. План-графік виконання кваліфікаційної магістерської роботи	51
Додаток 2. Зразок оформлення титульної сторінки кваліфікаційної роботи.....	52
Додаток 3. Зразок оформлення змісту кваліфікаційної роботи	53
Додаток 4. Зразок оформлення списку використаних джерел.....	54
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	58

Вступ

Дослідження в освіті психологів: шлях до майстерності

Навчання в університеті для студентів-психологів — це не тільки процес здобуття теоретичних знань, а й шлях до формування практичних дослідницьких навичок. Навчання в магістратурі вимагає вищого рівня професійної майстерності, який підтверджується захистом магістерської роботи. Це високорівнева наукова робота, яка є результатом тривалого дослідницького шляху, пройденого студентом.

Дослідницька діяльність у психології розвиває в майбутніх фахівців важливі компетенції та особистісні якості: цілеспрямованість, наполегливість, глибину знань, вміння чітко формулювати цілі та завдання, опрацьовувати та аналізувати інформацію, а також комунікативні й організаторські навички.

Дослідницькі проекти в психології вимагають від студентів високого рівня академічної доброчесності, самостійності та усвідомленості. Студенти повинні вміти обирати та формулювати теми досліджень, обґрунтовувати свій вибір, логічно вибудовувати дослідницьку лінію, дотримуючись етичних принципів наукового пізнання.

Усі види кваліфікаційних робіт, починаючи з бакалаврської і закінчуючи магістерською, мають однакову структуру, яка відображає основні етапи наукового дослідження: підготовчий, теоретичний, емпіричний. Ці методичні рекомендації подають їх загальну характеристику, що допоможе студентам зрозуміти формальні вимоги до оформлення дослідницьких робіт та підготуватися до захисту.

Виконання магістерської кваліфікаційної роботи є ключовим завданням на другому (магістерському) рівні здобуття вищої освіти, а також сприяє формуванню в майбутнього фахівця наукового та професійного світогляду.

Використовуючи цю інформацію, студенти зможуть швидко зорієнтуватися в потенційних проблемах, які виникатимуть під час написання магістерської роботи. Однак для більш детального вивчення теоретичних та методологічних питань, що постають у процесі поглибленого вивчення певних галузей психології, потрібно звертатися до спеціалізованих психологічних джерел.

1. Освітній ступінь магістр зі спеціальності 053 — «Психологія»

Освітній ступінь «магістр» у галузі психології (спеціальність 053) є другим рівнем вищої освіти, який готує фахівців з глибокими знаннями та практичними навичками в царині психології. А це, у свою чергу, дає змогу магістрам проводити наукові дослідження, працювати в науково-дослідних установах, навчальних закладах, психологічних і психореабілітаційних центрах та інших сферах. Цей ступінь вважається академічним, оскільки свідчить про наявність у фахівця вмінь та навичок наукового співробітника-початківця в галузі психології, а також викладача різних психологічних дисциплін у вищих навчальних закладах освіти. Підготовка магістра завершується публічним захистом кваліфікаційної роботи другого (магістерського) рівня вищої освіти на засіданні Екзаменаційної комісії (ЕК).

Загалом магістерська програма із психології спрямована на:

1. Поглиблення теоретичних знань у ключових галузях психології: загальна, диференціальна, вікова, соціальна, клінічна, психологія праці, психологія особистості, психологія спорту, організаційна, спортивна психологія та ін.
2. Розвиток дослідницьких компетенцій — формування здатності самостійно проводити наукові дослідження, аналізувати отримані дані,

застосовувати методологічні підходи та математико-статистичні методи для опрацювання даних.

3. Набуття практичних навичок для професійної діяльності в різних сферах — психологічного консультування, психотерапії, психодіагностики, оцінювання та розвитку людського потенціалу, соціальної роботи, наукових досліджень, навчання та виховання.

Ключові компетенції магістра-психолога, якими володіє магістр-випускник:

- глибокі теоретичні знання з ключових напрямів психології;
- уміння проводити наукові дослідження — формулювати гіпотези, планувати дослідження, застосовувати різні методи збору та опрацювання даних, аналізувати результати, писати наукові статті та організовувати якісні дослідження;
- практичні навички — проводити психологічне консультування та психотерапію, застосовувати психодіагностичні методи, оцінювати та розвивати людський потенціал, працювати в команді, вести науково-дослідну діяльність, викладати психологічні дисципліни;
- компетенції у сфері комунікації — ефективно спілкуватися з клієнтами, колегами та представниками інших професій;
- дотримання етичних принципів психолога — професійної етики, конфіденційності, відповідальності та захисту прав клієнтів.

Випускники магістерської програми із психології можуть працювати:

- 1) в науково-дослідних установах — проводити дослідження з різних напрямів психології;
- 2) в навчальних закладах — викладати психологічні дисципліни, проводити науково-дослідну діяльність, консультувати студентів;

- 3) у психологічних центрах — надавати психологічну допомогу (психологічне консультування, психотерапія) різним категоріям клієнтів, проводити їх психодіагностику та патопсихологічне дослідження;
- 4) в організаціях — займатися розвитком людського потенціалу, створювати ефективні інструменти для оцінювання персоналу, впроваджувати тренінги та навчання;
- 5) в соціальній сфері — працювати з дітьми, підлітками, особами з інвалідністю, проводити соціальну роботу.

Отже, магістерська програма із психології забезпечує студентам глибокі знання та практичні навички, необхідні для успішної кар'єри в різних сферах діяльності. Це гарна інвестиція в майбутнє, яка дозволить здійснити ваші професійні амбіції та зробити важливий внесок у розвиток психології в Україні.

2. Кваліфікаційна магістерська робота із психології

2.1. Що таке кваліфікаційна робота?

Кваліфікаційна магістерська робота — це фінальний результат навчання на другому (магістерському) рівні вищої освіти, який демонструє у здобувачів високий рівень теоретичних знань, практичних навичок та наукових досліджень. Це складна і відповідальна робота, яка вимагає від студента самостійності, креативності, аналітичного мислення та глибокого занурення в обрану тему.

Кваліфікаційна магістерська робота є самостійним дослідженням (розробкою) наукової проблеми. Це такий вид академічної роботи, який систематизує набуті студентом знання та вміння у сфері психології. Кваліфікаційна робота магістра передбачає проведення наукових досліджень (творчих розробок) з проблем у певній галузі психології. Матеріали, що характеризують наукову (творчу) і практичну цінність виконаної роботи (друковані статті, методичні розробки, творчі роботи тощо), подаються обов'язково екзаменаційній комісії. Тематика кваліфікаційної магістерської роботи та її науковий рівень мають відповідати освітньо-професійній чи освітньо-науковій програмі навчання або тематиці наукових досліджень психологічного факультету ЗФУУ.

Виходячи з положення про магістерську роботу, затвердженого в МОН України, магістерська робота має відповідати вимогам щодо дотримання органічного співвідношення теоретичної та практичної частин, які разом мають сформувавши цілісну структуру науково-пізнавального процесу [1; 6; 7; 8]. Крім того, вона, згідно з офіційними нормативними документами, має містити науково обґрунтовані теоретичні або експериментальні результати, наукові положення і свідчити про спроможність студента самостійно проводити наукові дослідження в обраній галузі знань [6; 8].

Результати досліджень, проведених автором, мають бути узагальнені в магістерській роботі; відповідати сучасному стану психологічної науки та перспективам її розвитку; містити науково обґрунтовані теоретичні, методологічні або експериментальні результати; аргументовано вирішувати конкретну науково-практичну чи професійну проблему.

Отже, магістерська робота відрізняється від всіх інших типів студентських робіт найвищим рівнем складності та відповідальності. Вона передбачає отримання творчих здобутків найбільш високого рівня, які мають ґрунтуватися на застосуванні найглибших аналітичних підходів, знань, сучасних методів дослідження та найдосконаліших навичок дослідницької діяльності.

Варто також звернути особливу увагу на нормативну вимогу, згідно з якою результати досліджень, виконані на рівні магістерської роботи, мають бути апробованими. *Апробацією* вважають публікації в періодичних виданнях та наукових збірниках, доповіді на наукових або науково-практичних конференціях тощо. Основний зміст і результати дослідження можуть бути висвітлені принаймні в одній публікації: самостійній чи у співавторстві з науковим керівником. Це свідчить про те, що магістерська робота посідає найвищий щабель в ієрархії студентських наукових робіт.

2.2. Яка мета та завдання кваліфікаційної магістерської роботи?

Головна *мета магістерської роботи* — дослідити актуальну проблему в обраній галузі психології, застосовуючи наукові методи та інструменти. Отримані результати мають бути оригінальними, систематизованими та доповнювати наявні знання в обраній тематиці.

З огляду на мету виокремлюють такі *завдання* щодо написання кваліфікаційної магістерської роботи:

- 1) продемонструвати глибоке засвоєння теоретичних знань та практичних навичок у відповідній галузі науки, здобутих під час навчання;
- 2) підтвердити здобуття дослідницьких компетенцій — здатності самостійно проводити наукові дослідження, аналізувати результати, застосовувати методологічні підходи та методи опрацювання даних;
- 3) розробити і представити оригінальне дослідження, яке доповнює наявні знання та може мати практичну значущість.

Загалом структура магістерської роботи має містити:

- вступ;
- огляд літератури;
- методи дослідження;
- результати дослідження;
- обговорення результатів;
- висновки;
- список літератури;
- додатки.

До важливих аспектів магістерської роботи, які мають бути обов'язково в ній висвітлені, належать:

- а) актуальність теми;
- б) наукова новизна;
- в) практична значущість;

Отже, кваліфікаційна магістерська робота — значущий етап у професійному становленні психолога. Вона дає змогу глибоко зануритися в обрану галузь психології, розвинути дослідницькі навички та застосувати теоретичні знання на практиці. Захист магістерської роботи є не лише офіційним підтвердженням рівня кваліфікації, а й важливим кроком на шляху до професійної самореалізації.

Додаткові загальні рекомендації:

- використовуйте літературні джерела із наукових періодичних видань або наукових книг, датовані останніми десятима роками;
- звертайтеся до наукових керівників по поради та підтримку;
- не бійтеся експериментувати та знаходити оригінальні рішення;
- дотримуйтеся загальноприйнятих стандартів наукової етики.

3. Етапи організації роботи з підготовки кваліфікаційної роботи із психології

Порядок організації підготовки та виконання кваліфікаційної роботи другого (магістерського) рівня вищої освіти передбачає такі етапи:

- 1) вибір теми кваліфікаційного дослідження та визначення наукового керівництва;
- 2) затвердження теми кваліфікаційної роботи, наукового керівництва;
- 3) складання плану виконання кваліфікаційної роботи;
- 4) організація теоретичного та емпіричного дослідження;
- 5) виступ із результатами проведеного дослідження на наукових заходах та перед кваліфікаційною комісією університету.

3.1. Вибір теми кваліфікаційної роботи та визначення наукового керівництва

Тема кваліфікаційної роботи другого (магістерського) рівня вищої освіти має бути насамперед актуальною для психологічної науки. Визначити проблему та сформулювати тему кваліфікаційної магістерської роботи означає охарактеризувати її так, щоб вона стала доступною для ґрунтового психологічного дослідження.

Теми робіт студенти обирають із запропонованого кафедрою переліку, але можуть і самостійно пропонувати чи обирати теми за умови обов'язкової консультації з керівником. На кафедрі магістрант (-ка) має змогу ознайомитися із списком викладачів, які можуть бути науковими керівниками, а також зі сферою їхніх наукових інтересів.

Отже, обираючи тему майбутньої наукової роботи, варто враховувати, що вона повинна бути достатньо актуальною та конкретною, щоб мати змогу розглянути її в межах обсягу кваліфікаційної магістерської роботи. Водночас тема повинна бути достатньо важливою, вартою уваги дослідника і, крім того, цікавою самому магістранту (-ці). Для правильного вибору теми магістрант (-ка) консультується з науковим керівником, який допоможе її сформулювати (у разі самостійного вибору теми), поставити цілі та завдання кваліфікаційної роботи, дасть поради щодо методики її написання, але самостійність виконання та академічна добросовісність — основні вимоги до кваліфікаційної роботи. Обираючи тему роботи, перевагу надають тим, які орієнтовані на наукову тему дослідження кафедри.

Обираючи тему кваліфікаційної магістерської роботи, насамперед потрібно враховувати:

- інтереси та вподобання студента;
- рівень складності досліджуваної проблеми та реальний рівень знань, умінь і навичок магістранта (-ки) на цьому етапі навчання. Надто складні теми, а також теми, що не відповідають рівню фахової підготовки здобувача освіти, не сприятимуть його самореалізації як науковця;
- можливості проведення емпіричного психодіагностичного дослідження з обраної теми з вибіркою не менше 50 осіб (бажано більше). Обираючи тему без урахування того, як і з ким буде виконане дослідження, студент може зіштовхнутися з труднощами в процесі його організації та проведення;

— актуальність теми, її наукову новизну та практичне значення.

Звичайно, магістерська кваліфікаційна робота із психології не передбачає великих наукових відкриттів, проте має бути актуальною та містити елементи теоретичної і практичної значущості. Важливо також, щоб магістерська робота була написана науковою мовою, з посиланнями на першоджерела, монографії, статті вітчизняних та зарубіжних психологів з досліджуваної проблеми.

Отже, на підготовчому етапі здійснюється вибір теми наукового дослідження. Магістрант (-ка), орієнтуючись у своїх інтересах, обирає тему разом із науковим керівником з огляду на рівень зацікавленості тематичним напрямом та на сприятливість реальних умов щодо виконання дослідницьких завдань. Також ураховуються особисті попередні напрацювання і наукового керівника, і магістранта (-ки) в тій чи тій сфері наукового пізнання.

Наукове керівництво підготовкою кваліфікаційних робіт другого (магістерського) рівня вищої освіти здійснюють провідні фахівці випускових і профільних кафедр (кафедра психології ЗФУУ), які мають науковий ступінь доктора чи кандидата наук. На допомогу магістрантам (-кам) до написання робіт можуть залучатися консультанти із числа науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти та працівників галузі, які мають значний досвід роботи.

Перелік наукових співробітників кафедри психології ЗФУУ, які здійснюють наукове керівництво підготовкою кваліфікаційних робіт, і їхні наукові вподобання та інтереси подаються кожного року окремо.

3.2. Затвердження теми кваліфікаційної роботи, наукового керівництва

Теми кваліфікаційних робіт другого (магістерського) рівня вищої освіти, обрані магістрантами (-ками), та наукове керівництво обговорюють на засіданні ка-

федри психології ЗФУУ і затверджують рішенням Вченої ради факультету не пізніше кінця першого семестру (лютий, 2025).

В окремих випадках можлива зміна та корекція теми кваліфікаційного дослідження, плану роботи, заміни наукового керівника. Зокрема, у нормативних документах МОН України передбачено можливість зміни або уточнення теми магістерської роботи [6]. Ці питання вирішують на засіданні кафедри психології ЗФУУ не пізніше ніж за пів року до терміну подання кваліфікаційної роботи до захисту.

3.3. Складання плану виконання кваліфікаційної роботи

Календарний план виконання кваліфікаційної роботи другого (магістерського) рівня вищої освіти складає магістрант (-ка) самостійно та узгоджує з науковим керівником. Зразок плану-графіка виконання кваліфікаційної магістерської роботи студентом подано в Додатку 1.

3.4. Підготовка та організація теоретичного й емпіричного дослідження

Під час лекцій та семінарських занять і через самостійне опрацювання матеріалу магістрант (-ка) проводить аналіз наукової літератури та емпіричних наукових досліджень, визначає теоретико-методологічну базу дослідження, його експериментальну складову, аналізує та обґрунтовує актуальність теми та стан її розробленості, формулює висновки та рекомендації.

У період підготовки кваліфікаційної магістерської роботи науковий керівник здійснює поточний контроль кафедри і консультації магістрантів (-ок). Під поточ-

ним контролем кафедри мають на увазі обговорення загальної структури магістерської роботи і її структурних підрозділів з визначенням усіх необхідних моментів дослідження, які потребують доопрацювання.

Кафедра встановлює контрольні терміни звітування магістранта (-ки), а науковий керівник (-ця) здійснює:

- обговорення теми наукового дослідження;
- перевірку виконання плану дослідження;
- попереднє обговорення результатів пілотажного дослідження з метою встановлення валідності обраних методик для вивчення тих психологічних явищ, що досліджуються;
- рекомендації щодо наукового оформлення результатів дослідження;
- контроль за дотриманням термінів підготовки кваліфікаційної роботи та її доброчесності в написанні;
- оцінювання та рекомендацію щодо захисту виконаної студентом роботи в письмовій формі;
- підготовку студента до публічного захисту кваліфікаційної роботи другого (магістерського) рівня вищої освіти [4].

4. Етапи організації і проведення наукового психологічного дослідження для кваліфікаційної роботи

Написання кваліфікаційної магістерської роботи відбувається з дотриманням таких етапів наукового дослідження:

1. Вибір теми і формулювання дослідницького завдання — підготовчий етап.
2. Пошук джерел та літератури, опрацювання наукових джерел і матеріалів — інформаційний етап.
3. Встановлення фактів, їхня верифікація — етап реконструкції.
4. Інтерпретація фактів, встановлення зв'язків і залежностей між подіями та явищами — аналітичний етап.
5. Написання тексту роботи — наративний етап [4; 2];

Ці етапи передбачають вивчення стану проблеми, планування дослідження, опис та представлення результатів. Відповідно до них виконання кваліфікаційної магістерської роботи здійснюється в такій послідовності [3]:

- визначення об'єкта та предмета дослідження;
- написання вступу (з визначенням актуальності обраної для дослідження проблеми);

- теоретичний аналіз літератури (ступінь розроблення проблеми);
- підготовка до дослідження та його проведення;
- оформлення кваліфікаційної магістерської роботи: компонування підготовлених текстів у розділи, підрозділи та параграфи, написання висновків, написання та корегування кінцевого варіанта вступу;
- оформлення списку літератури, відповідності посилань на наукові джерела та додатків;
- оформлення титульної сторінки.

4.1. Обґрунтування актуальності теми, постановка мети, завдань, об'єкта, предмета, гіпотези дослідження

Після визначення теми необхідно провести роботу щодо її осмислення та обґрунтування її актуальності — опрацювати відповідні інформаційні джерела (підручники, монографії, періодичні фахові видання, інтернет-ресурси тощо). Під час роботи над теоретичною частиною аналізу підлягають наукові праці, орієнтовані на розв'язання обраної проблематики (і класичні праці, і праці, видані протягом останніх 5—10 років). Метою такої роботи є визначення рівня розробленості проблеми, яка зацікавила дослідника (-цю). Необхідно визначити ті аспекти, які недостатньо розроблені або вивчені. Саме вони є джерелом активізації подальшої дослідницької роботи [4; 6].

У результаті такої діяльності виникають гіпотези, які є науковими припущеннями або дослідними питаннями, що потребують емпіричної перевірки. Вони спонукають до побудови плану наукового дослідження, який передбачає визначення його *мети, об'єкта, предмета та завдань*. Варто враховувати, що між цими елементами та темою обов'язково має бути логічна узгодженість. Звичайно ж, і результати, отримані

в процесі дослідження, мають перебувати в логічному зв'язку з виокремленими складовими.

Об'єкт наукового дослідження — психічний процес, властивість чи явище (наприклад, ризикова поведінка, мотивація до успіху, соціальне відторгнення, заздрість) або особистісна сфера (як-от мотиваційна, емоційно-вольова чи ціннісно-смилова тощо), які перебувають у фокусі дослідницької уваги.

Предмет наукового дослідження уточнює й конкретизує, який саме аспект чи процес обраного об'єкта буде досліджуватися. Тобто поняття «об'єкт» ширше, а «предмет» — вузче. Один і той самий об'єкт дослідження може мати декілька предметів. Наприклад, якщо об'єктом дослідження є ризикова поведінка, то предметом може бути схильність до ризику та її поведінкові прояви в підлітковому віці.

Зазначимо також, що наявність *гіпотези* у кваліфікаційному магістерському дослідженні — бажаний елемент, але не обов'язковий. У сучасних наукових текстах більш уживаним є *дослідне питання*. Гіпотеза — це припущення про основні результати роботи, які підтвердяться або не підтвердяться у процесі проведеного теоретичного й експериментального дослідження. Вона має бути узгодженою з теоретико-методологічним підґрунтям і конкретно сформульованою для можливості її підтвердження (або відхилення) відповідно до результатів дослідження.

Продовжимо наш приклад із вивчення ризикової поведінки. Скажімо, дослідне питання може бути сформульоване як «Чим зумовлена ризикова поведінка в підлітковому віці?» чи навіть «Чим зумовлена ризикова поведінка в підлітків, загалом не схильних до ризику?». Дослідна гіпотеза могла б звучати як «Ризикова поведінка в підлітковому віці може бути прогнозована або загальною схильністю до ризику як особистісною рисою, або ситуативно зумовленою соціальним контекстом». Тоді дослідник (-ця) у своїй роботі намагатиметься перевірити, чи справді можна виокремити два незалежні чинники в ризиковій пове-

дінці підлітків: особистісний (як більш стійкий) і ситуативний (як спонтанне зараження іншими).

Завдання наукового дослідження визначають відповідно до його мети. Вони мають стосуватися теоретичного, методичного та практичного аспектів дослідницької роботи.

Наприклад, нам потрібно:

- 1) здійснити теоретичний пошук і аналіз літератури з теми ризикової поведінки, схильності до неї, а також особливостей її прояву в підлітково-му віці;
- 2) спланувати емпіричне дослідження ризикової поведінки підлітків, яке допоможе відповісти на поставлене дослідне питання чи перевірити сформульовану гіпотезу;
- 3) проаналізувати та описати отримані результати;
- 4) сформулювати рекомендації для психологів чи інших фахівців, які працюють із підлітками, що варто знати про причини їхньої ризикової поведінки.

4.2. Робота над змістом теоретичної та емпіричної частин наукового дослідження

На цьому етапі магістрант (-ка) ретельно ознайомлюється з основними інформаційними джерелами, керуючись формулюванням обраної наукової теми. Це передбачає роботу з бібліотечними картотеками, довідниками, словниками, електронними науковими базами (Google Scholar, Scopus, PubMed, Mendeley тощо). Продуктом такої діяльності мають стати власні робочі картотеки та тезауруси (радимо використовувати ресурс Zotero для формування власного списку використаних джерел, а також правильного їх оформлення). У подальшому вони будуть виконувати роль основних координат пошуку необхідних літературних джерел, які потрібно ретельно опрацювати. Краще ці матеріали

спершу подати до розгляду науковому керівнику, а вже потім, після відповідного узгодження та коригування, братися до пошуків джерел основної теоретичної, методологічної та методичної інформації.

На завершальному етапі такої роботи магістрантові (-ці) варто переглянути всю сукупність зібраного матеріалу, ретельно проаналізувати його з метою формування цілісного уявлення щодо предмета вивчення та скласти попередній план роботи, який знадобиться під час друкування змісту наукового дослідження.

На етапі роботи над змістом варто деталізувати другий пункт наукової праці, здійснивши його диференціацію на певні підрозділи. У такий спосіб будуть визначені окремі напрями вивчення теоретичного матеріалу. Структуру змісту після його побудови потрібно подати на розгляд науковому керівнику.

Після погодження з керівником зміст стає базовим орієнтиром щодо подальшого оформлення наукової роботи. Усі розділи, вказані в ньому, мають бути відображені в рукописі й наповнені відповідним матеріалом. Створюючи зміст, варто дотримуватися всіх вимог сучасної граматики та нормативних документів, які визначають правила оформлення текстів магістерських наукових робіт. За потреби перед вступною частиною (вступом) наводять перелік умовних позначень, термінів, скорочень, символів, які мають місце в тексті всієї роботи. Якщо в тексті класифікаційної роботи вжито специфічну термінологію, а також використано маловідомі скорочення, нові символи, позначення тощо, то їх перелік можна подати в роботі у вигляді окремого списку, який розміщують перед вступом [4; 2].

У *вступі* магістрант (-ка) описує постановку проблеми з обґрунтуванням актуальності теми, визначенням мети дослідницької роботи, її завдань, об'єкта і предмета та методів дослідження. Варто вказати на зв'язок цього дослідження з існуючими науковими програмами, планами (наприклад, зв'язок із затвердженою науковою темою кафедри психології ЗФУУ).

Важливо також описати використання методів дослідження, як-от:

1. *Теоретичні*: систематичний або несистематичний огляд літератури.
2. *Емпіричні*: можуть бути *якісними* (аналіз випадку, спостереження, обґрунтована теорія, метод структурованих чи неструктурованих інтерв'ю, нарративний аналіз, аналіз продуктів діяльності, на кшталт малюнків або літературних творів) і *кількісними* (опитування, тестування і діагностична оцінка, експеримент і квазіексперимент, когортне дослідження, оцінювання поширеності явища в популяції, побудова прогностичної моделі тощо).
3. *Статистичні*: підготовка даних, аналіз розподілу даних, дисперсійний, факторний (експлораторний чи конфірматорний) та регресійний аналіз, порівняння груп за Welch t-критерієм і аналогами; оцінювання валідності шкал із використанням кореляційного аналізу; методи математичної статистики мають бути обов'язково використані у кваліфікаційних магістерських роботах. З цією метою освітня програма підготовки магістрів ЗФУУ містить необхідну кількість дисциплін, вивчення яких допоможе опануванню цих знань і навичок.

Теоретичну та експериментальну частини умовно позначають як основну частину наукової роботи. Її поділяють на розділи, підрозділи і пункти. Кожний розділ починається з нової сторінки. В окремих розділах основної частини викладають зміст дослідження.

Теоретична частина починається з літературного огляду, який зазвичай є першим розділом у тексті наукової роботи. Цей етап роботи передбачає пошук необхідної літератури в бібліотеках та електронних базах даних і її опрацювання. Магістрант (-ка) повинен показати вміння працювати з літературою, гарний рівень аналізу та систематизації вивченого матеріалу.

У кожному теоретичному підрозділі обов'язково мають бути наведені емпіричні факти та теоретичні побудови дослідників, які працювали над вирішенням відповідних наукових проблем і завдань. Їх варто викладати у логічній послідовності, komponуючи за підтемами. До кожного смислового блоку студент повинен формулювати доречні узагальнення та коментарі, висловлюючи і власні думки та міркування. Загалом кожний розділ повинен мати завершений вигляд і закінчуватися загальними висновками та висвітленням основної ідеї.

У розділах, які відображають результати власних емпіричних досліджень студента, потрібно подавати опис методів та інструментів дослідження (тестів, опитувальників, проєктивних методик та ін.), а окремо — результати застосування цих методів (експерименту, наукового спостереження, тестів та питальників тощо). Варто давати розгорнутий опис застосованих методів і методик психологічного дослідження, а також критеріїв математичної статистики.

У першому підрозділі обґрунтовують експериментальне дослідження. Для наповнення змісту емпіричної частини кваліфікаційної роботи необхідно попередньо провести обстеження певної вибірки згідно з наміченим планом з метою отримання емпіричного матеріалу.

4.3. Проведення емпіричного дослідження

Емпіричне дослідження передбачає:

1. Вибір відповідних дослідницьких методів. Відомо, що не всі методи підходять для вивчення тих чи тих психологічних явищ. Наприклад, для дослідження інтелекту або пам'яті не підходять методи спостереження, проте більш відповідним буде метод тестів. Для вивчення суб'єктивних ставлень потрібно застосувати методи, які допоможуть їх виявити, наприклад опитування, ґрунтовану теорію, інтерв'ю тощо.

2. Формування вибірки дослідження. Вона формується відповідно до обраної теми. Якщо тема дуже вузька і специфічна, а методи дуже складні та громіздкі, то допускається менша кількість досліджуваних. Також кількість досліджуваних може залежати від складності проблеми, віку та специфіки вибірки. Наприклад, досліджувані таких категорій, як переможці спортивних змагань, обдаровані діти, хворі на певні рідкісні захворювання, довгожителі тощо апріорі не можуть бути у великій кількості. Тому за наявності вказаної специфіки досліджуваної проблеми та ступеня складності методів кількість досліджуваних обговорюють з науковим керівником [4].
3. Мінімальну кількість досліджуваних у кількісному дослідженні для магістерської роботи — від 50 і більше осіб.

Плануючи та проводячи дослідження, варто пам'ятати про етичні вимоги. Готуючи дослідження, магістрант (-ка) має звернутися до Етичного комітету ЗФУУ для виписки щодо його відповідності всім прийнятним етичним нормам. Також потрібно дотримуватися таких правил:

- 1) респонденти повинні дати дозвіл на участь у дослідженні, тобто воно має бути добровільним, за винятком прихованого спостереження, природного експерименту та інших методів, що не передбачають згоди досліджуваних і мають бути чітко обґрунтовані. При цьому респондентів попереджають про те, що їх участь є анонімною або ж конфіденційною;
- 2) дослідження не повинне шкодити взаєминам та психологічному комфорту досліджуваних, завдавати їм моральної, психологічної чи іншої шкоди. Ризики погіршення психологічного стану мають бути зазначені на початку пропозиції взяти участь у дослідженні. Респондентів по-

трібно проінструктувати та надати конкретні контакти, куди вони можуть звернутися в такому разі;

- 3) якщо збір даних дослідження містить будь-які персональні дані (ім'я, по батькові та прізвище, номер телефону, електронну адресу, адресу, паспортні дані, ідентифікаційний код тощо), то респондент має надати письмову згоду на збір і обробку персональних даних;
- 4) імена та прізвища досліджуваних шифрують (наприклад, Олена Л., О. Л.; клієнт Х. тощо).

Досліджуваних потрібно забезпечити стандартними бланками для відповідей (паперовими, електронними, посиланням на відповідну платформу для проходження тестування) або іншими необхідними матеріалами. Подбавши про це наперед, ви заощадите час проведення дослідження, зробите свою роботу ефективнішою і швидше здійсніте підрахунки.

У третьому розділі відповідно до обраних методів та до інтересу магістранта (-ки) можуть висвітлюватися:

- формувальний експеримент;
- другий етап дослідження (якщо в другому розділі було розкрито пілотне дослідження або розробка певного дослідного інструменту, наприклад опитувальника);
- ілюстрація встановлених зв'язків і явищ на матеріалі діагностичних чи практичних випадків;
- результати апробації певних даних, отриманих у другому розділі, наприклад у вигляді просвітницького заходу чи як впровадження отриманих результатів у якусь діяльність.

4.4. Аналіз та інтерпретація результатів. Формулювання висновків

Опрацьовуючи результати психологічного дослідження, науковець шукає закономірності, аналі-

зує отриману інформацію, здійснює класифікацію виокремлених фактів та явищ за типами, рівнями, класами тощо. Основні результати емпіричних досліджень наводять у другому підрозділі експериментальної частини, також у цьому розділі здійснюють обговорення цих результатів. Потрібно реалізувати завдання дослідження і підтвердити чи спростувати гіпотезу або відповісти на дослідне питання. На цьому етапі створюється власне наукове знання, що передбачає опис, аналіз, пошук зв'язків і залежностей між подіями та явищами. Дослідник (-ця) повинен порівняти та осмислити отримані ним або нею дані, пояснити їх, відстежити віднайдені тенденції та закономірності. Для цього отримані в процесі дослідження дані варто порівнювати з результатами, одержаними іншими дослідниками [3; 2; 4].

Для опрацювання отриманих результатів використовують методи математичної статистики, які об'єктивно демонструють особливості досліджуваних психологічних явищ, відмінність, взаємозв'язок між ними тощо. Загалом підрозділ має закінчуватися висновками, у яких відображають основні результати проведеного емпіричного дослідження.

Крім локальних висновків, які стосуються змісту окремих розділів, у кінці рукопису кваліфікаційної магістерської роботи друкують загальні висновки, які стосуються і теоретичної, й емпіричної частин. Аналіз висновків дає підстави говорити, зокрема, про підтвердження або спростування наукової гіпотези.

4.5. Завершальний етап дослідження. Висновки

Сформульовані висновки є логічним завершенням кваліфікаційної роботи. Їх подають у формі лаконічних положень — як відповіді на визначені на початку роботи завдання. Розкривають та описують результати, отримані в процесі проведеного дослідження, під-

креслюють їхню практичну значущість, визначають напрями і перспективи подальших досліджень.

Отже, завершуючи виконання кваліфікаційної наукової роботи, варто ще раз переглянути всі зібрані та надруковані матеріали, проаналізувати їх і у разі виявлення помилок, недовиконань зробити потрібні виправлення, уточнення, корегування та доповнення в змісті рукопису. Можливо, такої роботи потребуватиме список використаних джерел (літератури) та додатки.

На цьому етапі важлива допомога наукового керівника. До того ж у написанні магістерських робіт потрібно враховувати зауваження рецензентів.

Зверніть увагу, що література та додатки мають бути оформлені згідно з правилами, чинними на день представлення роботи до захисту. Список використаних джерел відображає весь обсяг опрацьованої в роботі літератури. Його формують в алфавітному порядку за прізвищами перших авторів або заголовків. У роботі не можна використовувати наукові джерела російських і білоруських авторів та джерела, видані в росії та білорусі. Заборонено також цитування в тексті та внесення до бібліографічного списку тих джерел, які опубліковані російською мовою в будь-якій країні. Якщо йдеться про переклад класичних і сучасних творів зарубіжних авторів російською мовою, варто використовувати посилання на оригінальний твір.

5. Вимоги до структури, змісту, оформлення та обсягу кваліфікаційної магістерської роботи

У цьому розділі будуть описані вимоги до структурних компонентів кваліфікаційної магістерської роботи з акцентом на їх оформлення. Якщо в попередніх розділах надавалось змістовне розуміння процедур і процесів написання роботи та проведення експерименту, то в цьому розділі основну увагу приділено саме питанням оформлення цих етапів у роботі.

5.1. Структурні компоненти кваліфікаційної роботи

За своєю структурою кваліфікаційна магістерська робота зазвичай містить такі елементи [4; 8]:

- анотація (до однієї сторінки) та 5—7 «ключових слів» (українською та англійською мовами);
- зміст із зазначенням номерів сторінок кожного розділу та параграфів;
- перелік умовних позначень і скорочень (за потреби);
- вступ;
- три окремі розділи, що складаються з підрозділів і завершуються висновками;
- загальні висновки;

- список використаних джерел (у тому числі закордонних видань — англійською мовою чи мовою країн Європейського Союзу);
- додатки (таблиці, діаграми, ілюстрації, документи, розрахунки, методичні розробки, моделі, макети виробів тощо — за потреби).

5.2. Обсяг кваліфікаційної роботи

Загальний обсяг кваліфікаційної роботи становить від 50 до 80 сторінок — для (без списку літератури та додатків). Проте за умови складності досліджуваного явища обсяг може варіюватися. Важливішим за обсяг роботи є те, наскільки розкрита тема дослідження, наскільки відповідно проведені та оброблені експериментальні дані та наявність обґрунтованих психологічно грамотних висновків дослідження.

5.3. Титульна сторінка і зміст роботи

Кваліфікаційна магістерська робота починається з титульної сторінки. Тут вказують установу (Міністерство освіти і науки України), повну назву вузу, назву кафедри, тему кваліфікаційної роботи, дані про виконавця роботи, дані про керівника та його науковий ступінь, місто і рік виконання роботи. Зразок оформлення титульної сторінки наведено в Додатку 2.

Наступна сторінка, яку не нумерують, — це зміст роботи. Він охоплює всі розділи кваліфікаційної роботи. Орієнтовний зразок оформлення змісту наведено в Додатку 3. У змісті вказують нумерацію сторінок кожного розділу (на відміну від плану, де номери сторінок розділів не зазначають).

Плануючи власну наукову роботу, потрібно зважати на загальні вимоги та рекомендації: теми кожного розділу однаково важливі за своїм значенням; розділи мають бути приблизно однакові за обсягом та охоплю-

вати весь матеріал, що стосується теми, але не вміщувати нічого зайвого; теми і зміст окремих розділів не повинні «накладатися»; жоден із пунктів плану не має повторювати назву роботи.

5.4. Вступна частина кваліфікаційної роботи

Кваліфікаційна магістерська робота починається зі вступу. У ньому формулюють основні положення, які визначають усю подальшу роботу.

Завдання вступної частини — зорієнтувати читача в тематиці роботи, представити тему, дослідницьке завдання, пояснити, чим важливе та цікаве звернення до обраної теми, розкрити ширший історичний, суспільний та інтелектуальний контекст досліджуваного явища. Загалом вступ має представити науковому співтовариству основну думку роботи та ті положення, які магістрант (-ка) збирається обґрунтувати та захистити в основній її частині.

Нагадаємо, що до вступу належить: обґрунтування актуальності обраної теми, основні результати попередніх досліджень різних авторів щодо проблеми (описово і лаконічно), формулювання об'єкта, предмета, мети, гіпотези, завдань дослідження. Варто вказати на зв'язок дослідження з існуючими науковими програмами, планами (наприклад, зв'язок із затвердженою науковою темою кафедри психології ЗФУУ).

У вступі також обов'язково описують теоретичне та практичне значення результатів дослідження, а також його наукову новизну. І, нарешті, зазначають його сутність та значущість отриманих результатів. Загальний обсяг вступної частини не має перевищувати 3—4 сторінки. Вступ зазвичай корегується після повного завершення основної частини роботи.

Заголовок «Вступ» вказують зверху по центру аркуша. Назви решти підрозділів (актуальність дослідження, об'єкт, предмет, мета, гіпотеза, завдання

дослідження) пишуть з абзацу жирним або підкресленим шрифтом.

5.5. Вивчення та опис стану проблеми

Літературний аналітичний огляд, який зазвичай є першим розділом у тексті кваліфікаційної роботи, присвячують огляду літератури. Цей етап роботи передбачає пошук необхідної літератури в бібліотеках, базах даних та її опрацювання. Магістрант (-ка) при цьому повинен показати вміння працювати з науковими джерелами, гарний рівень засвоєння вивченого матеріалу, наявність власної думки при оцінюванні отриманої інформації.

Вивчаючи стан проблеми, доцільно дотримуватися такої послідовності роботи [4]:

1. Ознайомитися з визначенням основних понять, які стосуються теми, використовуючи словники та енциклопедії. У них часто можна знайти посилання на найбільш відомі роботи в певній галузі і на вчених, які зробили основний внесок у дослідження явища, яке вивчається.
2. Скласти бібліографію з теми, яка вас цікавить, за допомогою Google Scholar, PubMed, ResearchGate, Mendeley, Zotero. Варто продивитися декілька розділів каталогу, які потрапляють у смислове поле дослідження.
3. Ознайомитися з довідковими й бібліографічними виданнями із психології, суспільних наук.

Зробивши бібліографічну підготовку, ви будете мати уявлення про кількість публікацій з теми, що вас цікавить, про актуальність проблеми, зможете виділити авторів, які найбільше працювали з проблемою. Зверніть увагу і на ці поради:

- 1) якщо ви читаєте книгу або статтю, що заслуговує на увагу, краще одразу законспектувати під час читання основні теоретичні ідеї та результати наведених досліджень;

- 2) можна переписати для себе висновки автора в тому вигляді, у якому вони викладені в роботі, додавши сторінку, на якій їх наведено. Так ви зможете в подальшому використати певний текст як цитату;
- 3) дотримуйтеся у своїх конспектах системи позначень, яка дозволить вам упевнено розрізняти через деякий час процитовані уривки, скорочений виклад думок автора, ваші коментарі та примітки;
- 4) у конспекті роботи, який описує експериментальне дослідження, потрібно вказати такі його характеристики:
 - перелік використаних дослідних інструментів (наприклад, опитувальників);
 - опис оригінальних (авторських) методик;
 - опис процедури експерименту;
 - обсяг вибірки досліджуваних та її параметри;
- 5) будь-який конспект потрібно починати із запису повних вихідних даних наукової роботи. Використовуючи джерела з мережі Internet, обов'язково зазначаєте сайт, веб-адресу, створюєте посилання на веб-сторінку, з якої була взята інформація.

Зібрані матеріали можуть бути скомпоновані за хронологічним принципом, тобто ваш виклад буде описувати етапи дослідження проблеми вітчизняними та зарубіжними вченими. Однак логічна побудова має переваги для поглибленого розуміння природи явища, яке вивчають.

В огляді літератури обов'язково потрібно назвати прізвища авторів, чії ідеї або експериментальні результати ви переказуєте чи узагальнюєте. Укажіть конкретні публікації авторів або автора, який став для вас посередником, джерело інформації про автора, ідеї якого вас зацікавили. Звернення до праць інших авторів є абсолютно універсальною практикою і дає змогу показати, що вашу думку поділяють відомі та авторитетні дослідники, або, навпаки, покритикувати тих ав-

торів, з думкою яких ви не погоджуєтеся. Однак пам'ятайте, що дослівне запозичення чужого тексту без посилання на джерело називається *плагіатом*. Така робота до захисту не допускається. Посилання на джерело, відповідно до його порядкового номера у списку використаної літератури, наводять у квадратних дужках. Воно вважається продовженням речення, тому крапку ставлять після нього. Посилання роблять як на весь використаний документ, так і на окремі його частини, а також групу документів (наприклад, [4; 12; 15]). Це означає, що наведена вами ідея висвітлена у працях під №№ 4, 12, 15 у вашому списку літератури.

Використовувати праці інших авторів можна шляхом цитування, перефразування та узагальнення. *Цитата*, звичайно ж дослівна, не має бути надто довгою. Її подають у лапках і супроводжують посиланням на джерело. Вилучення певних фрагментів із цитати позначають трикрапкою. Цитати, які є незавершеним реченням, граматично узгоджуються з авторським текстом.

Наприклад: «Гендер — неповторна ... психічна репрезентація статі» [5, с. 8].

Узагальнення дає змогу одним реченням передати зміст значного обсягу інформації. Однак більшу частину тексту становить *перефразування*. Застосовуючи його, автор прагне переказати думку якомога ближче до тексту, але використовуючи власну лексику, висловлюючи власну позицію. Досягти бажаного, уникаючи плагіату, можуть допомогти такі прийоми, як: виділення основної думки, зміна структури речення, використання синонімів і обов'язкове посилання на джерело.

5.6. Методи та організація дослідження

Другий розділ присвячують методам та методиці організації дослідження. Зазвичай він складається з двох чи трьох підрозділів (параграфів). У першому

параграфі роблять обґрунтування експериментального дослідження. Посилаючись на дослідження інших авторів, ви пояснюєте, чому обрали саме ці методи та методики. Якщо використана методика широко вживана, то в тексті кваліфікаційної роботи можна обмежитися посиланням на автора і джерело, а сам текст представити в додатках.

Розроблений самостійно дослідний інструмент (наприклад, план бесіди, питальник, анкета) наводять повністю. У цьому параграфі описують і процедуру дослідження: коли, за яких умов його проводили. Опис власної методики дослідження та процедури дослідження здійснюють у другому параграфі.

У разі, коли досліджуване явище складне чи багатоаспектне, другий розділ може містити теоретичні відомості або інформацію прикладного характеру. Тоді дані щодо методів та методики дослідження розміщують у третьому розділі разом з емпіричним матеріалом.

5.7. Опис та представлення результатів

У третьому розділі проводять аналіз результатів дослідження. У ньому ви маєте реалізувати завдання дослідження й підтвердити чи спростувати гіпотезу. На цьому етапі створюють власне наукове знання, що передбачає опис, аналіз, пошук зв'язків і залежностей між подіями та явищами. Дослідник повинен зіставити, осмислити отримані ним дані, пояснити їх, відстежити та пояснити тенденції та закономірності. У цьому розділі отримані в процесі дослідження дані можна порівнювати з результатами, одержаними іншими дослідниками.

Для опрацювання отриманих результатів використовують методи математичної статистики, але всі громіздкі підрахунки описують у додатках. У тексті ж наводять формули, пояснення, результати та висновки.

Для полегшення сприймання кваліфікаційної роботи до неї вводять додатки. Вони мають бути оформ-

лені як продовження роботи й розташовуються після списку літератури в порядку згадування в тексті. У додатки включають матеріали, що доповнюють основний текст, бланки і тексти методик, анкет, таблиці, де підсумовані й систематизовані експериментальні дані, малюнки, складні математичні обрахунки тощо.

Кваліфікаційну роботу завершують висновки. Формулювання загальних висновків є логічним завершенням кваліфікаційної (дипломної) роботи. Головна їх мета — узагальнити підсумки проведеної роботи. Висновки подають у вигляді окремих лаконічних положень, методичних рекомендацій. Дуже важливо, щоб вони максимально відповідали поставленим завданням. Також рекомендовано формулювати висновки до кожного розділу кваліфікаційної магістерської роботи.

У висновках розкривають значущість отриманих дослідником даних для теорії та практики, роблять короткі висновки до кожного розділу кваліфікаційної роботи, причому максимум уваги приділяють результатам, отриманим у третьому розділі. У цій частині роботи важливо висловити власну думку, але вводити нові факти, аргументи, ідеї на цій стадії не варто.

Також обов'язково вказують, чи виконані завдання дослідження і чи підтвердилася гіпотеза, подають методичні рекомендації. Прийнято писати і про перспективи даного дослідження. Обсяг цього розділу, як і обсяг вступу — 2—4 сторінки.

У висновках необхідно відображати не тільки те позитивне, що вдалося виявити в результаті вивчення теми, а й можливі недоліки та проблеми, а також сформулювати конкретні рекомендації та пропозиції щодо їх усунення. У висновках варто наголошувати на якісних та кількісних показниках здобутих результатів дослідження, обґрунтовувати достовірність результатів, викладати рекомендації щодо вирішення порушених проблем, удосконалення підходів до їх подальшого вивчення.

Зазначимо, що у стислій формі, з логічною послідовністю викладають зроблені автором узагальнення

і висновки, які в подальшому становлять основу доповіді студента під час захисту кваліфікаційної (дипломної) роботи перед екзаменаційною комісією.

У кінці кваліфікаційної роботи (після основного тексту) додають список використаних джерел. Він має відповідати темі кваліфікаційної роботи і відображати всі аспекти розглянутої проблеми. Список складається із 40-50 й більше джерел і тільки з тих праць, на які є посилання в тексті кваліфікаційної роботи. Посилання виконують згідно із Загальними положеннями та правилами складання бібліографічних посилань [5].

Підручники, статті з науково-популярних журналів чи книжок у написанні наукової роботи, якою є і кваліфікаційна робота, використовувати не варто. Список подають в алфавітному порядку (прізвища перших авторів або заголовків), вказують назву видавництва та рік видання. Усі літературні джерела наводять у списку тією мовою, якою вони написані. Спочатку перераховують праці мовою з кириличною графікою, а потім написані мовами з використанням латиниці. Орієнтовний зразок оформлення списку літератури (джерел) подано в Додатку 4.

5.8. Вимоги до оформлення тексту кваліфікаційної роботи

Основні вимоги до оформлення тексту студентських наукових робіт та списку використаних літературних джерел описано в попередніх розділах.

Важливо:

1. Сторінки всіх складових кваліфікаційної (дипломної) роботи підлягають наскрізній нумерації.

2. Текст кваліфікаційної роботи виконують на аркушах формату А4 за допомогою комп'ютерного набору. Текст роботи розміщують на одній стороні аркуша із дотриманням полів:

поля зліва — 30 мм,

справа — 10 мм,

вгорі — 20 мм,

внизу — 20 мм.

Розмір шрифту основного тексту — 14 кегль,

тип шрифту — Times New Roman,

інтервал 1,5 пт.

Вирівнювання — за шириною.

Відступи перед, після абзацу — 0 пт,

Абзацний відступ — 1,25 см.

На одній сторінці суцільного тексту має бути 28-29 друкованих рядків, а в рядку — 58-60 знаків із проміжками між словами включно.

Номери сторінок проставляють по верхньому правому краю або в центрі. Нумерацію починають зі вступу. У кваліфікаційній роботі вступ буде 3-ю сторінкою. Титульний аркуш та зміст рахують, але не нумерують.

Заголовки структурних частин:

«ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТ-КИ» друкують великими літерами симетрично до набору.

Заголовки підрозділів — маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять.

Кожну структурну частину кваліфікаційної роботи починають із нової сторінки.

У кваліфікаційній роботі, крім текстової форми, для представлення результатів можна використати і графічні форми: графи, стовпчикові діаграми, просторово-графічні описи, таблиці, графіки, ілюстрації. Вони становлять певний спосіб організації інформації, що дає змогу систематизувати і скоротити текст, представити його наочно.

Використовуючи графічні форми в тексті кваліфікаційної роботи, варто пам'ятати, що:

— на всі таблиці, графіки тощо в тексті роботи мають бути посилання;

- таблиці, графіки вводять у текст відразу після посилання на них або на наступній сторінці;
- таблиці, графіки та ін. нумерують по тексту: перша цифра означає номер розділу, а друга — порядковий номер графічної форми (наприклад, Табл. 3.1. — це перша таблиця третього розділу);
- таблицю, графік тощо відділяють від тексту однією стрічкою відступу (знизу і зверху);
- усі малюнки, таблиці, графіки повинні обов'язково мати назву (наприклад, Рис. 1.1 «...»; Табл. 1.4).

Таблиці містять такі елементи:

- 1) нумераційний заголовок, у якому вказують порядковий номер таблиці;
- 2) тематичний заголовок;
- 3) заголовки граф таблиці (головка);
- 4) основну частину, яка складається з боковика (заголовки рядків) та граф.

Усі графи та боковик повинні мати заголовки. Заголовки графи стосуються всіх даних цієї графи, а заголовок рядка — усіх даних цього рядка. Слово «Таблиця» вирівнюють по правому краю, а змістовну назву таблиці — по центру.

Наприклад,
Таблиця 2.1.

Якщо таблиця містить велику кількість рядків, її можна перенести на наступний аркуш. У цьому разі нумераційний та тематичний заголовки вказують один раз над першою частиною таблиці, а над іншими частинами пишуть слова «Продовження таблиці» та номер таблиці.

Наприклад:
Продовження таблиці 2.1.

У тексті таблицю розміщують після першої згадки про неї, а посилання на таблиці подають у скороченому вигляді:

Наприклад: Як показано в таблиці 2.1.

Повторні посилання на таблицю починають зі слів «дивись»: (Див. табл. 2.1).

Гістограми, полігони, графіки, малюнки теж обов'язково підписують. Назву повинні мати і вісі. Всі умовні позначення виносять під (за) графічне зображення і позначають:

Наприклад:

Рис. 3.1.

Кожен додаток починають із нової сторінки. У верхньому кутку праворуч пишуть слово «Додаток» і його порядковий номер (або букву). Якщо в роботі є лише один додаток, то його не нумерують. Нижче, посередині рядка, пишуть заголовок.

Наприклад:

Додаток 2

Розрахунок в експериментальній групі

6. Захист кваліфікаційної магістерської роботи

6.1. Підготовка студента до захисту

Виконану і відповідно оформлену кваліфікаційну роботу магістрант (-ка) подає науковому керівнику, який оцінює її теоретичний рівень, якість виконання дослідження, рівень здобутих знань та навичок, уміння аналізувати отримані результати, логічність та аргументованість думки, доцільність та обґрунтованість порад і рекомендує (чи не рекомендує) роботу до захисту. Тож студента допускають до захисту кваліфікаційної роботи лише після перевірки її науковим керівником.

Обов'язковим моментом допуску до захисту є перевірка роботи на плагіат.

Максимальний обсяг цитувань для кваліфікаційних (дипломних) досліджень не повинен перевищувати 40 % від загального обсягу тексту, а роботу допускають до захисту за умови, якщо її текст визнають оригінальним (з високою унікальністю) в межах 85-100 %.

Отримавши відгук наукового керівника, студент подає кваліфікаційну магістерську роботу на кафедру та на рецензування. Не пізніше як за два тижні до захисту, відповідно до затвердженого графіка засідань

екзаменаційної комісії кафедра на підставі відгуку наукового керівника та рецензій надає рекомендацію щодо захисту кваліфікаційної магістерської роботи студента. Не пізніше як за п'ять днів до захисту кваліфікаційну магістерську роботу разом із рецензіями, відгуком наукового керівника передають у деканат для екзаменаційної комісії.

Екзаменаційній комісії можна надавати також інші матеріали, що характеризують наукову та практичну значущість роботи (опубліковані статті, тези наукових доповідей за темою дослідження; акти впровадження результатів дослідження; розроблені та виготовлені студентом макети, моделі, пристрої тощо). Наявність таких матеріалів підвищує цінність кваліфікаційної (дипломної) роботи та враховується при її оцінюванні. До захисту кваліфікаційної (дипломної) роботи допускаються студенти, які повністю виконали всі вимоги навчального плану.

6.2. Перелік і порядок обов'язкових процедур для підготовки до захисту кваліфікаційної магістерської роботи

Кваліфікаційну магістерську роботу виконують за темою, затвердженою на засіданні кафедри психології та наказом ректора.

Згідно з графіком підсумкової атестації, передбачено такі процедури:

1. Перевірка на плагіат. Її проводить офіційно призначена особа. Для перевірки кваліфікаційних робіт використовують ліцензійну систему перевірки академічних текстів на виявлення текстових запозичень StrikePlagiarism (система рекомендована Міністерством освіти та науки України для використання в закладах вищої освіти на основі укладеного з компанією Plagiat.pl Меморандуму). Кваліфікаційна робота не повинна містити академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. У разі порушення академічної добро-

чесності здобувачем вищої освіти його притягують до академічної відповідальності згідно із Законом України «Про освіту» [7; 1].

Магістрантові (-ці) необхідно надіслати свою роботу в електронному вигляді (розділи основної частини і висновки) на адресу кафедри психології assistant@usfu.edu.ua. За результатами перевірки видають протокол перевірки та висновок щодо наявності в роботі текстових запозичень та приймають рішення щодо допуску роботи до захисту.

2. Проведення попереднього захисту робіт, на якому оцінюють готовність випускника до підсумкової атестації. На попередній захист потрібно мати результати перевірки кваліфікаційної роботи на плагіат, чорновий роздрукований примірник кваліфікаційної роботи та виступити з доповіддю за темою роботи і надати підтвердження апробації магістерського дослідження.

3. Оформлення кваліфікаційної роботи. Її оформлюють згідно з вимогами ДСТУ 3008-2015 «Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення» за методичними вказівками до виконання кваліфікаційної роботи магістра. Також згідно з рекомендаціями, поданими в цьому методичному посібнику [6; 8].

Кваліфікаційну роботу оформлюють у твердій папітурці (брошурують). Порядок зшивання роботи: титульний аркуш, анотація, зміст, вступ, розділи, висновки, список використаних джерел, додатки (не обов'язково).

Кваліфікаційну роботу подають на кафедру в термін, передбачений графіком підсумкової атестації. До роботи додають матеріали апробації, протокол аналізу звіту подібності, відгук наукового керівника.

4. Направлення на рецензування. Кваліфікаційні роботи рецензують фахівці, яких призначено і затверджено на засіданні кафедри. Рецензії додають до кваліфікаційної роботи з підписами рецензентів у термін, передбачений графіком підсумкової атестації.

Майбутній магістр повинен подати науковому керівнику остаточний варіант роботи щонайменше за місяць до захисту, щоб він встиг підготувати свій відгук та скерувати магістерську на рецензування. Рецензентом може виступати професор чи науковець, який працює в галузі, що відповідає проблематиці магістерської роботи.

Після отримання допуску до захисту магістерську направляють на зовнішню рецензію. Рецензентом зазвичай є дослідник, експерт у досліджуваній темі. Це людина, яка не пов'язана з навчальним процесом студента, не є його викладачем. Рецензент визначає сильні місця в роботі та недоліки, оцінює професійну компетентність студента і рекомендує присвоїти випускнику освітньо-кваліфікаційний рівень магістра.

5. Допуск до захисту. Допуск робіт до захисту здійснює завідувач кафедри в час, передбачений графіком підсумкової атестації. Магістрантів (-ток), які не виконали ці вимоги, до процедури захисту не допускають.

6. Захист кваліфікаційної роботи. Захист проводять на відкритому засіданні екзаменаційної комісії, яка заслуховує виступ автора кваліфікаційної магістерської роботи, ознайомлюється з рецензією (рецензіями) на неї та відгуком наукового керівника.

На захисті наукових робіт магістрант (-ка) у своїй доповіді повинен спершу повідомити членам комісії тему наукового дослідження. Далі він має викласти основний зміст, який стосується вступної частини рукопису та результатів експериментальної частини. В кінці доповіді повідомляють основні висновки щодо отриманих результатів.

Захист кваліфікаційної роботи – це запланована наукова дискусія, у процесі якої магістрант (-ка) повинен аргументувати свої власні судження, висновки.

На захисті магістрант (-ка) робить коротку доповідь (10—15 хвилин). Для виступу перед екзаменаційною комісією магістрантові (-ці) надають орієнтовно десять хвилин, що відповідає озвученню при-

близно 7—10 сторінок тексту формату А4, написаного 14 шрифтом, інтервалом 1,5. Обов'язковою є підготовлена презентація, якою супроводжується виступ

Усний виступ студента на відкритому засіданні екзаменаційної комісії зазвичай містить:

- обґрунтування актуальності теми;
- визначення мети кваліфікаційної (дипломної) роботи, логіки реалізації конкретних завдань;
- розкриття сутності, наукової новизни, теоретичної та практичної значущості отриманих результатів дослідження;
- виклад висновків, рекомендацій.

Студент зобов'язаний також по суті відповісти на запитання членів Екзаменаційної комісії та присутніх, дати аргументовані роз'яснення щодо критичних зауважень, висловлених у рецензіях.

Під час виступу студент має продемонструвати рівень володіння матеріалом дослідження й аргументовано довести наукову та практичну цінність виконаної роботи, зокрема:

- а) виявити ґрунтовну обізнаність і належну ерудованість щодо обраної проблеми та предмета дослідження, в тому числі обізнаність із зарубіжними джерелами, у контексті своєї спеціальності;
- б) показати інноваційний характер самостійно отриманих результатів;
- в) поєднати виступ із використанням мультимедійних засобів, демонструванням таблиць, схем, виробів, пристроїв, установок тощо.

Отже, орієнтовна структура виступу на захисті може бути такою:

- 1) актуальність та обґрунтування вибраної теми;
- 2) об'єкт та предмет дослідження;
- 3) гіпотеза дослідження (у разі її виокремлення) чи дослідне питання;
- 4) мета і завдання дослідження;
- 5) основні робочі поняття і наукові положення, на які спирався автор;
- 6) методика та методи дослідження;

7) отримані результати;

8) загальні висновки щодо кваліфікаційної роботи.

Особливу увагу варто приділити опису власного внеску в розробку проблеми, зокрема емпіричній частині дослідження. Після доповіді студент відповідає на запитання присутніх на захисті.

7. Підсумкову атестацію здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти ОПП «Психологія. Практична психологія» за спеціальністю 053 «Соціальні та поведінкові науки» проводять у формі публічного захисту кваліфікаційної роботи.

Списки допущених до захисту кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти екзаменаційній комісії подає деканат. До захисту не допускають здобувачів вищої освіти, які не виконали навчальної магістерської програми і мають академічну заборгованість на момент подання до захисту кваліфікаційної роботи.

Деканат організовує ознайомлення членів екзаменаційної комісії з кваліфікаційними роботами здобувачів вищої освіти магістратури. Публічний захист кваліфікаційних робіт відбувається перед екзаменаційною комісією (ЕК) та запрошеними стейкхолдерами. На засідання ЕК із захисту кваліфікаційних робіт на кожну роботу подають такі матеріали:

- подання голові ЕК щодо захисту кваліфікаційної магістерської роботи, у якому міститься довідка про успішність;
- висновок керівника;
- висновок випускової кафедри загальної психології;
- кваліфікаційну роботу та папку з матеріалами про апробацію наукового дослідження;
- відгук наукового керівника;
- дві рецензії;
- зведену відомість успішності.

Перед захистом здобувач вищої освіти зобов'язаний ознайомитися з відгуком наукового керівника і рецензіями, проаналізувати їх та підготувати відповіді на зауваження. Захист кваліфікаційних робіт про-

водять на відкритому засіданні ЕК за участю не менш як половини її складу за обов'язкової присутності голови комісії.

Дату захисту визначають за графіком засідань екзаменаційної комісії, що затверджується наказом ректора і доводиться деканатом до відома голови, членів ЕК, здобувачів магістерської освіти. Цим наказом призначають секретаря екзаменаційної комісії, який має забезпечувати відповідне документування її роботи.

8. Процедура захисту кваліфікаційної роботи здобувачів вищої освіти. Програма підсумкової атестації здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 053 «Психологія» освітньої магістерської програми «Психологія» складається з:

- доповіді здобувача вищої освіти, яка ілюструється презентацією;
- відповідей на запитання членів ЕК;
- відповідей на зауваження рецензентів та наукового керівника;
- підсумків захисту кваліфікаційної роботи (дається оцінка кваліфікаційній роботі кожного здобувача вищої освіти).

Члени ЕК, присутні на захисті, ставлять доповідачу запитання з метою визначення рівня його загальнотеоретичної і професійної підготовки та наукової ерудиції. Після відповіді на запитання слово надають науковому керівникові для характеристики й оцінки кваліфікаційної роботи. У разі його відсутності з поважної причини відгук повинен бути оприлюднений одним із членів ЕК. Потім оголошують рецензії на кваліфікаційну магістерську роботу, яку захищає магістрант (-ка).

Під час захисту ведуть протокол засідання ЕК. Окремо відзначають думку членів ЕК про наукову і практичну цінність кваліфікаційної магістерської роботи та їх рекомендації щодо підсумкової оцінки.

Загальний захист кваліфікаційної роботи здобувачів магістратури зазвичай не перевищує 30 хвилин. Випускників, які отримали під час захисту незадо-

вільні оцінки, відраховують з університету, і їм видають академічну довідку про навчання в магістратурі. Для повторного захисту кваліфікаційна робота може бути прийнята лише через рік.

На підставі рецензій, відгуку наукового керівника та результатів захисту кваліфікаційної роботи екзаменаційна комісія приймає вмотивоване рішення стосовно кожного здобувача щодо оцінки кваліфікаційної роботи та присвоєння її автору кваліфікації магістра.

Рішення екзаменаційної комісії щодо оцінки знань, виявлених під час підготовки та захисту кваліфікаційної роботи, а також присвоєння здобувачу вищої освіти кваліфікації та видачі йому відповідного диплома приймають на закритому засіданні відкритим голосуванням більшістю голосів членів комісії, які брали участь у засіданні.

Після обговорення підсумків захисту на закритому засіданні ЕК оприлюднюють її рішення. У разі незгоди членів ЕК щодо оцінки певної кваліфікаційної роботи та однакової кількості голосів голос голови є вирішальним.

Результати захисту кваліфікаційних робіт оголошують у день захисту після оформлення протоколів екзаменаційної комісії. Секретар комісії веде протоколи захисту і присвоєння кваліфікації, які підписують голова і члени ЕК та здають у навчально-методичний відділ. Після захисту всі кваліфікаційні роботи виставляють у репозиторій ЗФУУ і зберігають на впускській кафедрі протягом п'яти років.

За результатами успішного захисту кваліфікаційної роботи екзаменаційна комісія приймає рішення про присвоєння кваліфікації магістра психології, практичного психолога і про видачу здобувачу вищої освіти диплома встановленого зразка.

7. Критерії оцінювання кваліфікаційної роботи

Критерії оцінювання	Оцінка (в балах)
Теоретичний рівень (змістовність та глибина аналізу літературних джерел)	
Самостійність аналізу опрацьованого матеріалу	
Якість виконання дослідження	
Вміння аналізувати отримані результати	
Вміння поєднати теоретичні надбання з емпіричним дослідженням та практикою	
Оперування науковою термінологією	
Логічність та аргументованість думки під час доведення гіпотези	
Доцільність та обґрунтованість рекомендацій	
Вмілий виклад та знання матеріалу, що продемонстровані на захисті	
Вміння обґрунтовувати власну думку на захисті	
Якість оформлення роботи	

ПЛАН- ГРАФІК
ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ
МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Магістрант (-ка) ____ курсу, групи №
Кафедри психології ЗФУУ

(ПП)

На тему : _____

Науковий керівник (-ця) _____

План роботи:

Етап роботи	Дати виконання	Позначка керівника про виконання
Робота з літературними джерелами		
Текст вступу та першого розділу		
Текст другого розділу		
Текст третього розділу		
Підготовка до захисту		

Магістрант (-ка) (підпис) _____

Науковий керівник (-ця) (підпис) _____

План роботи затверджено на засіданні кафедри

_____ «...» _____ р.

**Зразок оформлення титульної сторінки
кваліфікаційної магістерської роботи**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Зігмунд Фройд Университет Україна

Кафедра психології

«Допущено до захисту»

Рішенням засідання кафедри психології

Протокол № ___ від _____ 2025 р.

**Кваліфікаційна робота
Другого (магістерського) рівня вищої освіти
на тему:**

«...»

Виконав :

магістрант (-ка) 2-го курсу

групи ...

факультету психології

спеціальності 053 Психологія

Петренко Петро Петрович

Науковий керівник (-ця):

Великодна М.

доцентка факультету психології

Рецензент (-ка): _____

Рецензент (-ка): _____

КИЇВ — 2025

Зразок оформлення змісту кваліфікаційної роботи

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ПЕРЕГЛЯДУ КІНОФІЛЬМІВ НА ЗНИЖЕННЯ ТРИВОГИ ПІД ЧАС ВІЙНИ	7
1.1. Тривога як психічний стан	7
1.2. Тривога в контексті військових дій, психологічний аналіз	11
1.3. Перегляд кінофільмів — один із способів зниження тривоги	18
Висновки до розділу 1	26
РОЗДІЛ 2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ ПЕРЕГЛЯДУ КІНОФІЛЬМІВ ЯК ЗАСОБУ ЗНИЖЕННЯ ТРИВОГИ ПІД ЧАС ВІЙНИ	29
2.1. Методологічні та методичні основи експериментального дослідження використання перегляду кінофільмів як засобу зниження тривоги під час війни	29
2.2. Характеристика вибірки та процедура дослідження	34
2.3. Аналіз результатів первинної діагностики	38
Висновки до розділу 2	41
РОЗДІЛ 3. ТРЕНІНГОВА ПРОГРАМА ЗНИЖЕННЯ ТРИВОГИ ПІД ЧАС ВІЙНИ МЕТОДОМ ПЕРЕГЛЯДІВ КІНОФІЛЬМІВ	43
3.1. Структура тренінгової програми «Незламні»	43
3.2. Методологічні та методичні рекомендації до проведення тренінгової програми «Незламні»	50
3.3. Аналіз результатів тренінгової програми «Незламні»	59
Висновки до розділу 3	63
ВИСНОВКИ	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	69

Зразок оформлення списку використаних джерел

Форма 23

**ПРИКЛАДИ ОФОРМЛЕННЯ
БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ У СПИСКУ ДЖЕРЕЛ,
ЯКИЙ НАВОДЯТЬ У ДИСЕРТАЦІЇ, І СПИСКУ
ОПУБЛІКОВАНИХ РОБІТ, ЯКИЙ НАВОДЯТЬ
В АВТОРЕФЕРАТІ**

Характеристика джерела	Приклад оформлення
<p>Книги:</p> <p>Один автор</p>	<p>Василій Великий. Гомілії / Василій Великий ; [пер. з давньогрец. Л. Звонська]. — Львів : Свічадо, 2006. — 307 с. — (Джерела християнського Сходу. Золотий вік патристики IV—V ст. ; № 14).</p> <p>Коренівський Д. Г. Дестабілізуючий ефект параметричного білого шуму в неперервних та дискретних динамічних системах / Д. Г. Коренівський. — К. : Ін-т математики, 2006. — 111 с. — (Математика та її застосування) (Праці / Ін-т математики НАН України ; т. 59).</p> <p>Матюх Н. Д. Що дорожче срібла-золота / Наталія Дмитрівна Матюх. — К. : Асамблея діл. кіл : Ін-т соц. іміджмейкінгу, 2006. — 311 с. — (Ювеліри України ; т. 1).</p> <p>Шкляр В. Елементал : [роман] / Василь Шкляр. — Львів : Кальварія, 2005. — 196, [1] с. — (Першотвір).</p>
<p>Два автори</p>	<p>Матяш І. Б. Діяльність Надзвичайної дипломатичної місії УНР в Угорщині : історія, спогади, арх. док. / І. Матяш, Ю. Мушка. — К. : Києво-Могилян. акад., 2005. — 397, [1] с. — (Бібліотека наукового щорічника «Україна дипломатична» ; вип. 1).</p>

	<p>Ромовська З. В. Сімейне законодавство України / З. В. Ромовська, Ю. В. Черняк. — К. : Прецедент, 2006. — 93 с. — (Юридична бібліотека. Бібліотека адвоката) (Матеріали до складання кваліфікаційних іспитів для отримання Свідчення про право на заняття адвокатською діяльністю ; вип. 11).</p> <p>Суберляк О. В. Технологія переробки полімерних та композиційних матеріалів : підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. В. Суберляк, П. І. Баштанник. — Львів : Растр-7, 2007. — 375 с.</p>
Три автори	<p>Вітвіцький В. В. Методика нормування ресурсів для виробництва продукції рослинництва / Вітвіцький В. В., Кисляченко М. Ф., Лобастов І. В. — К. : НДІ «Укрупромпродуктивність», 2006. — 106 с. — (Бібліотека спеціаліста АПК. Економічні нормативи).</p>
Чотири автори	<p>Методика нормування ресурсів для виробництва продукції рослинництва / [Вітвіцький В. В., Кисляченко М. Ф., Лобастов І. В., Нечипорук А. А.]. — К. : НДІ «Укрупромпродуктивність», 2006. — 106 с. — (Бібліотека спеціаліста АПК. Економічні нормативи).</p> <p>Механізація переробної галузі агропромислового комплексу : [підруч. для учнів проф.-техн. навч. закл.] / О. В. Гвоздев, Ф. Ю. Ялпачик, Ю. П. Рогач, М. М. Сердюк. — К. : Вища освіта, 2006. — 478, [1] с. — (ПТО: Професійно-технічна освіта).</p>
П'ять і більше авторів	<p>Формування здорового способу життя молоді : навч.-метод. посіб. для працівників соц. служб для сім'ї, дітей та молоді / [Т. В. Бондар, О. Г. Карпенко, Д. М. Дикова-Фаворська та ін.]. — К. : Укр. ін-т соц. дослідж., 2005. — 115 с. — (Серія «Формування здорового способу життя молоді» : у 14 кн., кн. 13).</p>

<p>Без автора</p>	<p>Історія Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря / [авт. тексту В. Клос]. — К. : Грані-Т, 2007. — 119 с. — (Грані світу). Воскресіння мертвих : українська барокова драма : антологія / [упорядкув., ст., пер. і прим. В. О. Шевчук]. — К. : Грамота, 2007. — 638, [1] с. Тіло чи особистість? Жіноча тілесність у вибраній малій українській прозі та графіці кінця XIX — початку XX століття : [антологія / упоряд.: Л. Таран, О. Лагутенко]. — К. : Грані-Т, 2007. — 190, [1] с. Проблеми типологічної та квантитативної лексикології : [зб. наук. праць / наук. ред. Каліуценко В. та ін.]. — Чернівці : Рута, 2007. — 310 с.</p>
<p>Багатотомний документ</p>	<p>Історія Національної академії наук України, 1941—1945 / [упоряд. Л. М. Яременко та ін.]. — К. : Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, 2007. — . — (Джерела з історії науки в Україні). Ч. 2 : Додатки. — 2007. — 573, [1] с. Кучерявенко Н. П. Курс налогового права : Особенная часть : в 6 т. / Н. П. Кучерявенко. — Х. : Право, 2002. — . — Т. 4 : Косвенные налоги. — 2007. — 534 с. Реабілітовані історією. Житомирська область : [у 7 т.]. — Житомир : Полісся, 2006. — . — (Науково-документальна серія книг «Реабілітовані історією» : у 27 т. / голов. редкол.: Тронько П. Т. (голова) [та ін.]). Кн. 1 / [обл. редкол.: Синявська І. М. (голова) та ін.]. — 2006. — 721, [2] с. Бондаренко В. Г. Теорія ймовірностей і математична статистика. Ч. 1 / В. Г. Бондаренко, І. Ю. Канівська, С. М. Парамонова. — К. : НТУУ «КПІ», 2006. — 125 с.</p>

Примітки:

1. Бібліографічний опис оформлюють згідно з ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 “Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання”.

2. Опис складається з елементів, які поділяють на обов’язкові та факультативні. У бібліографічному описі можуть бути тільки обов’язкові чи обов’язкові та факультативні елементи. Обов’язкові елементи містять бібліографічні відомості, які забезпечують ідентифікацію документа. Їх наводять у будь-якому описі.

Проміжки між знаками та елементами опису є обов’язковими і використовуються для розрізнення знаків граматичної та приписаної пунктуації.

3. У списку опублікованих праць здобувача, який наводять в авторефераті, необхідно вказати прізвища та ініціали всіх його співавторів незалежно від виду публікації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Наказ МОН «Про внесення змін до деяких стандартів вищої освіти» № 26 від 13.01.2022 р. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/2022/Standarty.Vyshchoyi.Osvity/Nakaz-26-13.01.22.pdf>
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17>
2. Журавльова Л. П., Котлова Л. О., Пирог Г. В. Методичні рекомендації до написання магістерських робіт з психології. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2017. 48 с.
3. Магістерська робота: методика підготовки: посібник Т. О. Долбенко, І. С. Бондар, Ю. І. Горбань, В. А. Русавська. Київ: Ліра-К, 2016. 140 с.
4. Методичні рекомендації та вимоги до написання і захисту кваліфікаційних робіт із психології другого (магістерського) рівня вищої освіти: навчально-методичний посібник / укл. : К. В. Дубініна, І. О. Ляпченко, О. Я. Митник, Н. В. Ортікова, за редакцією професора, кандидата педагогічних наук Т. О. Олефіренка. 3-тє вид., доп. і переробл. Київ: УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024. 31 с.
5. ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання / Національний стандарт України. Вид. офіц. [Уведено вперше; чинний від 2016-07-01]. Київ, 2016. 17 с. (Інформація та документація). З внесеними поправками.
6. Стандарт вищої освіти України: другий (магістерський) рівень, галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальність 053 «Психологія». Затверджено та введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 24.04.2019 р. № 564. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/04/25/053-psikhologiya-mag.pd>
7. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII, редакція від 25.07.18. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
8. Наказ МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про Затвердження вимог до оформлення дисертації». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17>